

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for arter på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. N89 Vadehavet
– Delplan for Fuglebeskyttelsesområde F52
Mandø

Titel:

Natura 2000-plejeplan for arter på
Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura
2000-område nr. N89 Vadehavet –
Delplan for Fuglebeskyttelsesområde
Mandø

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-089-4

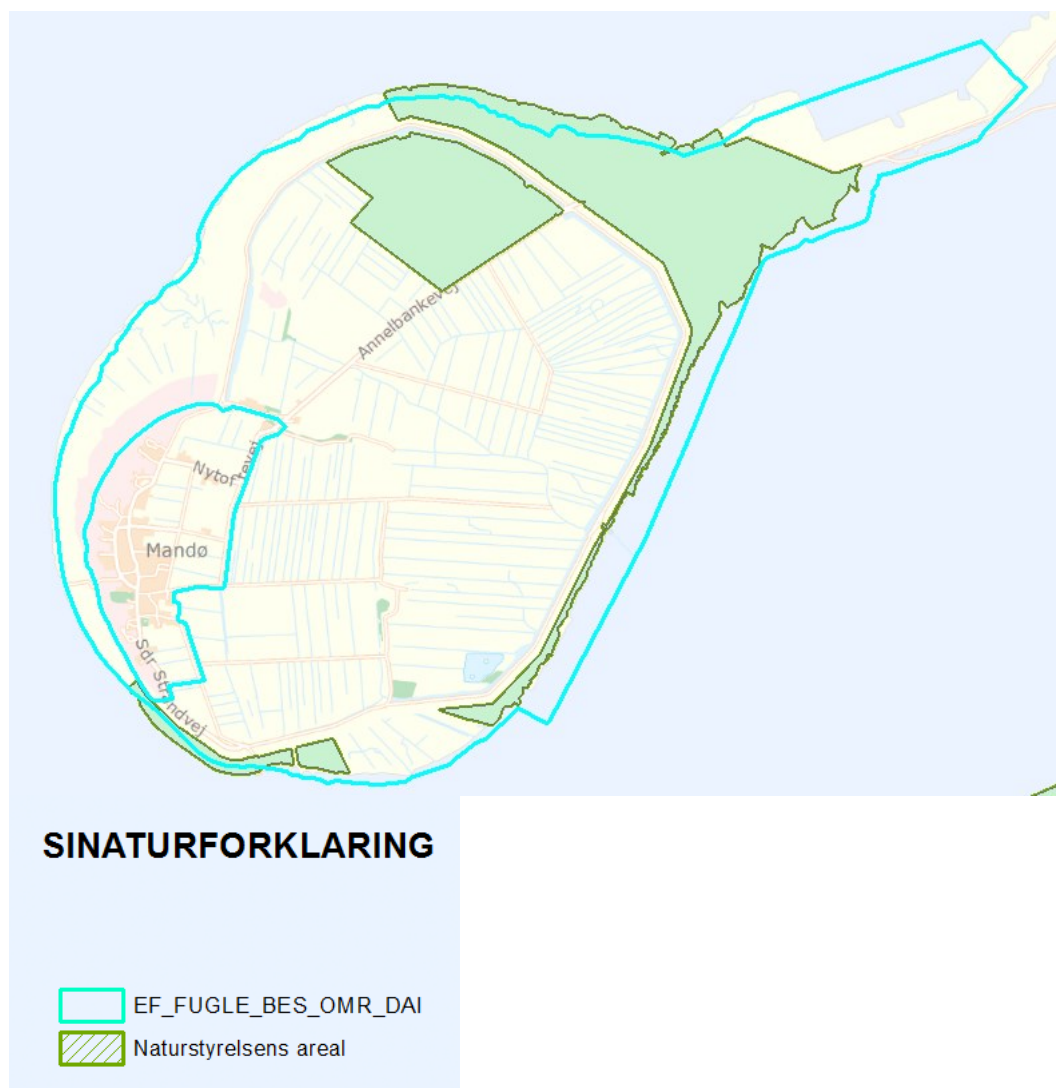
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N89 Vadehavet, delplan for F52 Mandø og vedrører Naturstyrelsens arealer på i alt ca. 166 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For

supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år. I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

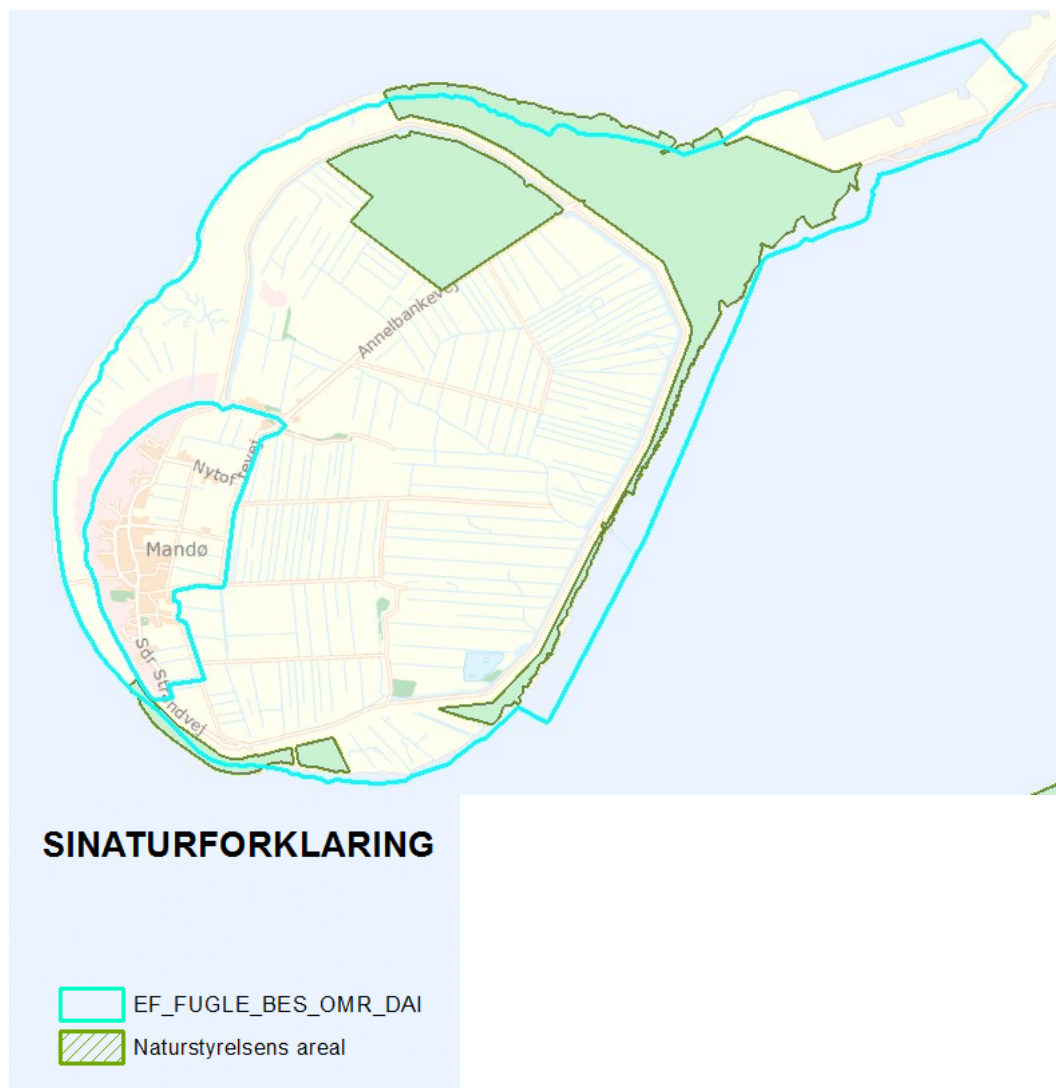
2. Områdebeskrivelse

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F52 Mandø og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af tilstedeværelsen af arterne brushane, klyde, fjordterne, havterne og mosehornugle.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Inden for området forvalter Naturstyrelsen 50 ha lavtliggende enge i Gammel Mandø Kog og 116 ha forlandsarealer primært i den nordøstlige del af øen.

Naturstyrelsen har siden sidste planperiode overtaget forvaltningen af de 116 ha forlandsarealer udenfor havdigerne på Mandø i forbindelse med sammenlægning af de tidligere Miljøministeriet og Fødevareministeriet

Arter på udpegningsgrundlaget

I udpegningsgrundlaget er nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Bramgås
- Mørkbuget knortegås
- Rørhøg
- Vandrefalk
- Klyde
- Brushane
- Sandterne
- Havterne
- Fjordterne
- Mosehornugle

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 4 forskellige plejetiltag, der hver især tilgodeså arterne på udpegningsgrundlaget dog uden af den grund at være egentlige artsspecifikke tiltag. Tiltagene omfattede:

- Aktiv lukning af dræn og grøfter samt igangsætning af græsningspleje på i alt ca. 50 ha
- Etablering af vandhuller/søer samt begrænsning af prædation ved etablering af 3 kunstgrave

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel a: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	4	Gennemførte indsatser (areal)	50 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)		Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0	

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

- Gennemførelsen af engfugleprojektet på de statslige engarealer i Gammel Mandø Kog har haft en stor effekt på antallet af både ynglende- og rastende vandfugle. Lukning alle grøfter og dræn kombineret med opstemning af Sluntsiggrøften har gjort området en hel del vådere og dermed forbedret området som levested for en række arter herunder især ynglende engfugle som klyde, vibe og stor kobbersnepe samt rastefugle som pipeand, krikand m.fl.

Konkrete erfaringer

- Det har vist sig sværere end forventet at holde det opstemmede vand inde på engarealerne hen over hele ynglesæsonen. Meget lav vandstand i den tilstødende fyldegrav tiltænkes at have en afgørende indflydelse herpå som følge af jordarternes sammensætning i engen
- Etablering af små lavvandede vandhuller har vist sig at udgøre vigtige fourageringsområder for klydernes og vibernes yngel
- Udlægning af sten og muslingeskaller på de to kunstige øer i klæggraven har ikke haft nogen effekt ift. ønsket om at tiltrække ynglende hav- og/eller fjordterner

4. Mål og plejetiltag

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Naturstyrelsen vil være særligt opmærksom på sandterne, som tidl. havde en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål og plejetiltag* for de ovenstående arter i denne planperiode.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til den meget sjældne sandterne, som tidligere havde en yngleforekomst på de nordlige forlandsarealer på Mandø vil Naturstyrelsen arbejde for at begrænse prædation og hvis det vurderes nødvendigt opsætte adgangsforbuds skilte i yngletiden

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – herunder særligt sandterne er stabil eller øges.

Bilag

Bilag 1: Resumé af artsplejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N89 – delplan for fuglebeskyttelsesområde F52 Mandø

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F52 Mandø og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegningsgrundlag.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af tilstedeværelsen af følgende arter: Brushane, klyde, fjordterne, havterne og mosehornugle.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Særlig indsats for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til den meget sjældne sandterne, som tidligere havde en yngleforekomst på de nordlige forlandsarealer på Mandø vil Naturstyrelsen arbejde for at begrænse prædation og hvis det vurderes nødvendigt opsætte adgangsforbuds skilte i yngletiden

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – herunder særligt sandterne er stabil eller øges.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk